

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П.ДРАГОМАНОВА**

Малінка Олена Олександрівна

УДК 37.015.3:005.32:811.11

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ У СТУДЕНТІВ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, професор
ПАНЧЕНКО Григорій Денисович,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова,
професор кафедри теорії та історії педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
ШАПРАН Ольга Іллівна,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
завідувач кафедри загальної та соціальної педагогіки;

кандидат педагогічних наук
ВОЛКОВА Людмила Вікторівна,
Національний університет державної податкової служби
України, доцент кафедри сучасних європейських мов.

Захист відбудеться 11 березня 2010 року о 14.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий « 09 » лютого 2010 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В.Д. Сиротюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сьогодні є очевидною необхідність створення нової моделі стійкого розвитку суспільства. Тому актуальним стає дослідження проблем, пов'язаних із підвищенням професійної компетентності майбутніх спеціалістів, їхньої підготовки до діяльності у сучасних соціально-економічних умовах. Досліджуючи стандарти вищої професійної освіти протягом останніх років, не можна не зазначити помітне зростання рівня вимог до володіння іноземною мовою студентами нелінгвістичних навчальних закладів. При цьому володіння іноземною мовою охоплює не тільки вміння здобувати професійну підготовку. В умовах розширення сфер співробітництва з зарубіжними партнерами надзвичайно актуальною стає здатність спілкуватися з іноземними колегами. Відповідно, одним із найважливіших елементів професійної компетентності майбутніх фахівців є володіння іноземною мовою на рівні, доступному для сприйняття реципієнтом. Зміст навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» включає навчальний матеріал про аспекти мови (фонетику, лексику, граматику, стилістику), що складає основу формування та розвитку умінь і навичок, пов'язаних з оволодінням чотирма видами мовленнєвої діяльності – читанням, аудіюванням, говорінням та письмом. Проте, саме навчання іноземної мови як засобу комунікації у процесі майбутньої професійної діяльності є пріоритетним завданням. Таким чином, формування іншомовної професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців, необхідної їм для обробки та використання інформації іноземною мовою є актуальною проблемою сучасної професійної вищої школи.

Як засвідчує практика навчання, рівень сформованості наявних у студентів мовленнєвих умінь та навичок є низьким. Однією з основних причин такого стану є недостатній рівень навчальної мотивації студентів взагалі та їхня низька вмотивованість, зокрема, стосовно вивчення іноземних мов.

Серед психолого-педагогічних проблем вищої школи проблема формування та розвитку навчальної мотивації студентів є найбільш значущою, оскільки високий рівень навчальної мотивації є одним з найбільш дієвих засобів підвищення ефективності і якості навчального процесу. Отже, питання про навчальну мотивацію є одночасно питанням про якість навчальної діяльності. Мотиви навчальної діяльності значною мірою визначають ставлення студента до розв'язання поставлених перед ним професійних завдань, створюють передумови ефективності та результативності їхньої професійної діяльності.

Комплексність, теоретична і практична значущість проблеми навчальної мотивації визначили широту та інтенсивність її дослідження у психології та педагогіці. Значна увага приділялася вивченню природи мотивів (О.Алфьоров, Л.Божович, М.Матюхіна, Г.Щукіна та ін.), їх зв'язку з психічними процесами, емоціями та почуттями, індивідуальними особливостями суб'єктів учіння (М.Алексєєва, В.Асєєв, В.Вілюнас, В.Мерлін, Н.Рейнвальд та ін.), закономірностей формування мотиваційної сфери особистості (Г.Костюк,

С.Рубінштейн та ін.). Обґрунтовувалася необхідність та робилися спроби дослідити шляхи і методи формування та розвитку мотивів учіння (Р.Гладушина, А.Маркова, Г.Щукіна та ін.). Дослідженню мотиваційного компоненту навчальної діяльності студентів та вивченню засобів його формування присвячені роботи Н.Савотіної, А.Вербицького, А.Єпіфанцевої та ін. Над вивченням проблеми формування та розвитку мотивації до вивчення іноземної мови студентами працювали такі вчені, як Б.Беляєва, І.Зимня, А.Маркова, Ю.Маслова, Е.Непомняща, Ю.Пассов, Н.Симонова та ін.

Проте, незважаючи на велику кількість досліджень проблеми мотивації, багато питань залишаються маловивченими, що не може не позначитися на якості підготовки спеціалістів. Продовжує залишатися актуальною проблема навчання студентів з низькою мотивацією.

Отже, очевидна актуальність проблеми та її недостатнє вивчення обумовили вибір теми дисертаційної роботи **«Педагогічні умови розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у студентів освітніх закладів культури»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та історії педагогіки НПУ імені М.П.Драгоманова і є складовою наукового напрямку «Зміст, форми, методи і засоби фахової підготовки вчителів» (протокол № 6 від 25 грудня 2003 року). Нами розроблені педагогічні умови навчання іноземної мови спеціалістів соціально-культурного профілю.

Тема дисертації затверджена Вченою радою НПУ імені М.П.Драгоманова (протокол № 10 від 26 квітня 2007 року) та узгоджена Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології АПН України (протокол № 7 від 25 вересня 2007 року).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці доцільності педагогічних умов розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у загальній системі професійної підготовки спеціалістів соціально-культурного профілю.

Відповідно до мети дослідження були поставлені такі **завдання**:

1. Проаналізувати стан вивчення у сучасній психолого-педагогічній науці проблеми формування і розвитку навчальної та професійної мотивації студентів з урахуванням інноваційних процесів, притаманних сучасній вищій освіті, та передового педагогічного досвіду.

2. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити критерії визначення рівнів розвитку навчальної мотивації студентів освітніх закладів культури в цілому і, зокрема, мотивації до вивчення іноземних мов та професійної мотивації.

3. Адаптувати відповідно до визначених педагогічних умов технологію розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у студентів, що передбачає використання виділених у ході аналізу літературних джерел, та експериментально перевірити її ефективність на заняттях з іноземної мови.

4. Встановити, як запропонована технологія впливає на розвиток мотивації до вивчення іноземних мов у студентів, стан особистісного задоволення власною комунікативною діяльністю, розвиток емоційно-вольової сфери особистості, продуктивність пізнавальної діяльності.

5. На основі результатів педагогічного експерименту розробити методичні рекомендації щодо реалізації педагогічних умов розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у процесі навчання студентів освітніх закладів культури.

Об'єкт дослідження – навчально-пізнавальна діяльність студентів освітніх закладів культури.

Предмет дослідження – педагогічні умови розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у студентів нелінгвістичних закладів, зокрема, освітніх закладів культури.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали положення теорії діяльності О.Леонтьєва, концепції особистісно-орієнтованої підготовки студентів до професійної діяльності (І.Бех, Є.Бондаревська та ін.), принципи комунікативного (Ю.Маслова, Ю.Пассов) та контекстного навчання (О.Вербицький), вчення про зміст та закономірності мовленнєвої діяльності (І.Зимня, Г.Китайгородська та ін.).

Комплексний підхід до вивчення проблеми зумовив застосування таких **методів дослідження**: *теоретичні*: вивчення та аналіз філософської, педагогічної, психологічної та спеціальної літератури, а також дисертаційних робіт, систематизація та узагальнення педагогічного досвіду для здійснення теоретичного аналізу стану проблеми дослідження, обґрунтування та розробки змісту педагогічних умов розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у студентів освітніх закладів культури; *емпіричні*: анкетування, тестування, опитування, бесіда, інтерв'ю, педагогічне спостереження, оцінка і самооцінка, експертна оцінка для аналізу стану розвитку навчальної та професійної мотивації, з'ясування доцільності й ефективності визначених педагогічних умов; констатувальний і формувальний експерименти, завдяки яким перевірено ефективність запропонованих педагогічних умов розвитку мотивації до вивчення іноземних мов студентами.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження:

- *уперше* визначено та доведено ефективність впливу педагогічних умов на розвиток мотивації до вивчення іноземних мов у студентів освітніх закладів культури; запропоновано новий напрям у розв'язанні педагогічної проблеми підготовки студентів освітніх закладів культури до фахової діяльності через використання професійно зорієнтованих навчальних ситуацій в процесі формування їхньої іншомовної компетентності;

- *уточнено та розширено* зміст понять «мотив», «мотивація», «навчальна мотивація», «професійна мотивація»;

- *подальшого розвитку дістали* провідні позиції особистісно-діяльнісного та комунікативного підходів, шляхи впровадження у практику положень контекстного навчання;

- *розроблено* концептуальні положення педагогічної підтримки розвитку навчальної (зокрема, до вивчення іноземних мов) і професійної мотивації студентів та доведено безпосередню залежність ефективності розвитку цих видів мотивації від забезпечення таких педагогічних умов, як: створення ситуацій гарантованого успіху в навчанні, забезпечення позитивного емоційного фону навчального процесу та організації вивчення іноземних мов як процесу, зорієнтованого на майбутню професію.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дослідженні теоретичні положення і висновки, отримані експериментальні дані засвідчують ефективність реалізації запропонованих педагогічних умов та дозволяють успішно розв'язувати проблему розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у студентів освітніх закладів культури, підвищуючи при цьому рівень професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Наукові положення, навчально-методичні матеріали **впроваджено** у процес фахової підготовки спеціалістів соціально-культурного профілю Київського університету культури (Довідка № 1025/1 від 02.10.2009 р.) та спеціалістів Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету (Довідка № 01-27/140 від 05.02.2010 р.). За матеріалами дослідження розроблено методичні вказівки з курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням».

Вірогідність і надійність результатів і основних висновків дослідницької роботи забезпечується комплексним використанням методів і методик, що відповідають меті і завданням дослідження, якісним та кількісним аналізом одержаних даних, результатами експериментального навчання.

Апробація результатів дослідження. Матеріали роботи доповідалися на Всеукраїнських науково-методичних конференціях: «Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі» (Харків, 2008), «Підготовка фахівців у системі професійної освіти: проблеми, технології, перспективи» (Кривий Ріг, 2009) та на підсумковій науково-практичній конференції кафедри теорії та історії педагогіки НПУ імені М.П.Драгоманова «Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету» (Київ, 2009).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження представлені у 7 публікаціях, з яких 4 – у фахових виданнях, затверджених ВАК України, 3 – у матеріалах науково-практичної та науково-методичних конференцій.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до них та загальних висновків, списку використаних джерел, що складає 217 найменувань (з них 19 – іноземними мовами), 12 додатків на 25 сторінках. Повний обсяг дисертації – 212 сторінок. Основний зміст дисертації викладено на 166 сторінках. Робота містить 10 таблиць та 3 рисунки загальним обсягом 10 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, розкрито його методологічні та теоретичні засади, наукову новизну, теоретичне та практичне значення наукової роботи, наведено дані про апробацію результатів дослідження та впровадження їх у практику, дані про структуру роботи та її обсяг.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні основи мотивації навчальної діяльності»** піддані ретельному аналізу психолого-педагогічні дослідження С.Рубінштейна, Л.Божович, К.Платонова, О.Леонтьєва, В.Мерліна, М.Магомет-Емінова та інших вчених. Всі вони визначають мотив як спонукання діяльності особистості, як те, заради чого вона здійснюється.

Нами розглядаються змістові та динамічні характеристики мотивів (зокрема, мотивів учіння), функції навчальної мотивації. Визначається специфіка мотиваційної сфери студентів та пропонується класифікація мотивів навчання, серед яких особлива увага приділяється вивченню професійних мотивів студентів, що визначаються як усвідомлене внутрішнє спонукання людини, обумовлене її професійними потребами і ціннісними орієнтаціями та визначає її активність в певній професійній сфері.

Ми доводимо, що породження мотивів дуже тісно пов'язане з емоційними явищами, виникнення мотивів принципово неможливе за межами емоційної, мотиваційно-ціннісної сфери.

Мотивація, яка є ширшим поняттям, ніж мотив, теж трактується дослідниками неоднозначно. Вона визначається і як сукупність мотивів (К.Платонов), і як сукупність факторів, що визначають поведінку (К.Мадлен, Ж.Годфруа), і як спонукання, що викликає активність і визначає її спрямованість (Л.Божович), і як процес дії мотиву та як механізм, що визначає виникнення, спрямованість і способи здійснення конкретних форм діяльності (І.Джидар'ян), і як процес психічної регуляції конкретної діяльності (М.Магомет-Емінов), і як єдина система процесів, відповідальних за спонукання і діяльність (В.Віллунас). В даному дослідженні мотивація розглядається як «внутрішня детермінація поведінки і діяльності, яка може бути обумовлена і зовнішніми подразниками, середовищем, що оточує людину». При цьому враховується той факт, що «зовнішнє середовище впливає на людину фізично, в той час як мотивація – це процес психічний, що перетворює зовнішні впливи на внутрішні спонукання».

Особливості формування і розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у студентів нелінгвістичних освітніх закладів, якими є освітні заклади культури, розглядаються в контексті специфіки навчальної дисципліни «іноземна мова», яка є одночасно і метою і засобом навчання та характеризується низкою особливостей, серед яких безпредметність, неоднорідність і безмежність.

Ще однією специфічною особливістю іноземної мови як навчальної дисципліни є сформоване до неї негативне, суб'єктивне ставлення людей як до складного предмету, що практично не піддається оволодінню в умовах шкільного і вузівського навчання. Тому одним із головних завдань, що

розв'язуються викладачами в процесі навчання, є забезпечення високого рівня мотивації студентів, спрямування зусиль на нейтралізацію їхнього негативного ставлення до вивчення іноземної мови як непрофільюючої дисципліни, формування позитивної мотивації в навчанні, тобто мотивації, пов'язаної із задоволенням пізнавальних інтересів, потреби іншомовного спілкування.

Дуже важливою особливістю розвитку мотивації до вивчення іноземної мови у нелінгвістичному ВНЗ є необхідність створення викладачем у процесі навчання цієї дисципліни таких умов, щоб навчальний процес максимально наближався до їхньої майбутньої професійної діяльності. Це здійснюється в межах теорії контекстного навчання, розробленої А.Вербицьким, на думку якого одним із головних дидактичних засобів, що активізує навчальну діяльність студентів, виступає соціальна проблемна ситуація, яка вимагає від студентів продуктивного мислення, узгодження інтересів, взаємодії і спілкування в умовах квазіпрофесійної діяльності. Контекстний підхід передбачає трансформацію навчальної діяльності в професійну, що, в свою чергу, означає не просто заміну одного типу діяльності на інший, а зміну самої позиції особистості, яка зі споживача інформації перетворюється на її здобувача і користувача.

Нами сформульовані основні концептуальні положення технології організації експериментального навчання іноземних мов студентів освітніх закладів культури:

- експериментальне навчання іншомовного спілкування має бути спрямованим на вироблення у студентів мотивації мовленнєвої діяльності та формування мовленнєвих навичок в умовах, що визначаються вимогами комунікативного підходу; для цього має створюватися комунікативно-рефлексивне середовище, що передбачає розв'язання комунікативних задач;

- в експериментальному навчанні слід враховувати компоненти актуального та резервного (потенційного) в психічній діяльності студентів, необхідність визначення «зони їхнього найближчого розвитку»;

- експериментальне навчання іноземних мов має здійснюватися в межах контекстного підходу, що передбачає забезпечення професійної спрямованості навчального процесу через насичення цих дисциплін професійно значущим змістом, створення умов для демонстрування реальної можливості використання набутих знань у професійній діяльності, тобто через реалізацію ситуацій професійного характеру;

- навчання іншомовного спілкування слід здійснювати відповідно до принципів особистісно-діяльнісного підходу, за якого студент з усіма його індивідуально-психологічними особливостями перебуває в центрі навчальної діяльності;

- експериментальне навчання має обов'язково передбачати створення позитивного емоційного фону на заняттях, емоційне насичення навчального процесу, зняття психологічних бар'єрів та швидкий запуск мовленнєвого механізму, що, в свою чергу, забезпечується завдяки виробленню у студентів такого ставлення до помилок, при якому вони сприймаються як закономірні та

неминучі, та завдяки створенню в процесі навчання ситуацій гарантованого успіху.

У другому розділі **«Експериментальне дослідження педагогічних умов розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у студентів освітніх закладів культури»** представлено педагогічні умови розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у студентів освітніх закладів культури, розкрито сутність і зміст основних етапів експериментальної роботи, проведено перевірку ефективності визначених педагогічних умов, якісний і кількісний аналіз одержаних результатів, обґрунтовано висновки.

Метою *констатувального експерименту* було визначення рівнів розвитку мотивації навчальної діяльності студентів взагалі і до вивчення іноземних мов, зокрема, та їхньої професійної мотивації; виявлення провідних мотивів, якими студенти керуються, здійснюючи навчальну діяльність взагалі та при вивченні іноземних мов зокрема; а також їхньої оцінки ролі іноземної мови в житті.

В якості критеріїв визначення рівнів розвитку даних видів мотивації було розглянуто такі: задоволення навчанням та майбутньою професією; ставлення до навчання; активність та творчість особистості в процесі навчальної діяльності, а саме особливі форми їх прояву – самостійність та саморегуляцію або самоуправління; переважаючий тип мотивації (внутрішня, зовнішня позитивна чи зовнішня негативна) та домінування певних мотивів діяльності студентів. У результаті проведення дослідження було встановлено 3 рівні розвитку вищезазначених видів мотивації студентів: високий, середній та низький.

Високим рівнем навчальної мотивації та мотивації до вивчення іноземних мов характеризувалися студенти, в навчанні яких домінували пізнавальні мотиви. Такі студенти мали виражену потребу в здобуванні знань, прагнули пізнавати нове у мові та через мову, характеризувалися бажанням досягати високих результатів в оволодінні іноземною мовою.

Середній рівень розвитку мотивації навчальної діяльності і мотивації до вивчення іноземних мов був характерний для студентів, в яких переважали зовнішні позитивні мотиви. Бажання вивчати іноземну мову у таких студентів присутнє, хоча дану дисципліну вони вважали скоріше засобом досягнення певних зовнішніх цілей, ніж навчального досягнення. Тому інтерес до мови не був настільки стійким і чітко вираженим, як у студентів з високим рівнем розвитку даного виду мотивації.

У студентів з низьким рівнем розвитку даних видів мотивації домінували вузькосоціальні та зовнішні негативні мотиви (мотиви уникання неприємностей, невдач). Вони байдуже або негативно ставились до навчання і не бажали вивчати іноземну мову.

Результати констатувального етапу дослідження засвідчили, що у більшості студентів як експериментальної, так і контрольної груп мотивація навчальної діяльності і мотивація до вивчення іноземних мов перебували на середньому рівні розвитку. Домінуючим навчальним мотивом виявився вузький соціальний мотив. На другому місці – мотив уникання невдач, потім – професійні мотиви. На основі аналізу результатів діагностування було зроблено

висновок, що у студентів домінує пасивне ставлення до навчання, що характеризується униканням труднощів, відсутністю самостійності в навчанні, інтересом тільки до зовнішніх результатів учіння. Навчання для них є лише чимось неминучим, тимчасовим. Тільки окремі студенти вважають навчання захоплюючим і цікавим.

Домінуючими мотивами вивчення іноземної мови, як показало констатувальне дослідження, є: мотив уникання невдач; мотив престижу; мотив досягнення; мотив прагнення до успіху; мотив благополуччя. Всі із зазначених мотивів перебували у переважній більшості студентів як експериментальної, так і контрольної груп на середньому рівні розвитку.

Мотив досягнення не випадково віднесений студентами до найбільш значущих, оскільки мотивація досягнення – це усвідомлене прагнення до покращення результатів, незадоволеність досягнутим, настирливість у досягненні своїх цілей, прагнення будь-що досягнути свого – є однією із центральних характеристик особистості, що здійснюють вплив на все людське життя.

Тісний зв'язок між рівнем мотивації досягнення й успіхом у життєдіяльності є не випадковим, тому що вже доведено, що люди, які володіють високим рівнем розвитку цієї мотивації, шукають ситуації досягнення, переконані в успішному розв'язанні, готові взяти на себе відповідальність, рішучі в невизначених ситуаціях, проявляють наполегливість у прагненні до цілей, одержують задоволення від розв'язання цікавих завдань, не губляться в ситуації змагання, демонструють високу наполегливість при зустрічі з перепонами. Дослідження мотивації досягнення засвідчило, що у переважній більшості студентів обох груп рівень потреби в досягненні є середнім.

Мотив досягнення розглядається з двох протилежних мотиваційних тенденцій – прагнення до успіху та уникання невдач. За результатами дослідження мотивація успіху та мотивація уникання невдач у більшості студентів перебували на середньому рівні розвитку.

В ході констатувального дослідження було також визначено інтереси, що впливають на вибір майбутньої професії, рівень розвитку професійної мотивації та домінуючі професійні мотиви, рівень задоволення студентів обраною професією, та охарактеризовано професійну мотивацію студентів на кожному з трьох рівнів її розвитку, виявлених у результаті дослідження.

Групу з високим рівнем розвитку професійної мотивації склали студенти з домінантними широкими соціальними мотивами, власне професійними та мотивами самовдосконалення; студенти, в яких переважала внутрішня мотивація і які задоволені обраною професією.

Студенти середнього рівня розвитку професійної мотивації характеризувалися переважно зовнішньою позитивною мотивацією, домінуючими мотивами матеріального і морального заохочення. Вони розуміли важливість оволодіння іноземною мовою, проте все-таки не пов'язували оволодіння мовою зі своєю майбутньою професією і не докладали зусиль для

покращення своїх знань з цієї дисципліни. Рівень задоволення обраною професією середній.

У студентів з низьким рівнем розвитку професійної мотивації домінували вузькосоціальні мотиви і зовнішня негативна мотивація. Ставлення до навчання було байдужим або навіть негативним. Знання іноземної мови вони взагалі не вважали передумовою успішної майбутньої професійної діяльності. Рівень задоволення професією у цих студентів досить невисокий і вони фактично не бажають працювати за професією, до якої готуються у ВНЗ.

Аналіз результатів дослідження показав, що, хоча у студентів обох груп внутрішня мотивація і виявилась достатньо розвиненою, зовнішня позитивна мотивація була більш чітко вираженою. Це свідчить про те, що в своїй діяльності студенти керувалися не стільки своїми внутрішніми потребами, скільки спонуканнями зі сторони. Вплив на діяльність студентів зовнішніх негативних чинників (осуд, покарання тощо) також виявився немалим. Отже, у більшості студентів обох груп професійна мотивація була середньо розвиненою.

Після визначення початкового рівня розвитку навчальної та професійної мотивації студентів у ході констатувального експерименту, було здійснено перевірку ефективності реалізації в навчальному процесі зазначених вище педагогічних умов розвитку мотивації до вивчення іноземних мов, а саме: створення ситуацій гарантованого успіху в процесі навчання, забезпечення емоційно-позитивного фону та організація вивчення іноземних мов як процесу, зорієнтованого на майбутню професію.

При організації *формульованого експерименту* було враховано той факт, що визначені педагогічні умови розвитку мотивації до вивчення іноземних мов мають бути взаємопов'язаними і взаємообумовленими і мають бути реалізовані в навчальному процесі не поступово, а одночасно і системно, інакше не вдасться досягнути бажаного результату і навчальний процес буде малоефективним.

Формульовальний експеримент передбачав апробацію експериментальної технології на заняттях з іноземної мови в освітніх закладах культури.

Організація формульованого експерименту вимагала врахування умов його протікання, індивідуальних особливостей студентів та рівня володіння ними іноземною мовою. Студенти експериментальної групи мали різний досвід вивчення іноземної мови, а організація їх навчання за запропонованою технологією дозволила виявити та простежити основні тенденції в оволодінні іноземною мовою як компонентом їхнього професіоналізму та зробити висновки про ефективність експериментальної технології. У контрольній групі реалізація вищезазначених педагогічних умов спеціально не пропонувалась.

Протягом усього періоду, коли тривав формульовальний експеримент, створювалося комунікативно-рефлексивне середовище, в якому кожен студент, незалежно від його рівня володіння іноземною мовою, брав участь в обговоренні проблеми. При створенні такого середовища враховувалась пізнавальна і професійна зацікавленість студентів у матеріалі, що виносився на

розгляд і обговорення, забезпечувався позитивний психологічний клімат у навчальній групі, проявлявся щирий інтерес до думок студентів стосовно розв'язання проблеми, непомітно і ненав'язливо регулювався хід дискусії з акцентуванням уваги студентів на найважливіших питаннях. Спілкування за таких умов ставало особистісно-значущим, студенти могли розкриватися і реалізовувати себе як особистість. Постійна увага приділялась комунікативним технологіям формування іншомовної професійно-комунікативної компетентності, що передбачають моно-, діалогове та полілогове навчання мови.

Організація спілкування в процесі експериментального навчання студентів іноземних мов передбачала використання рольових та ділових ігор, що було однією з форм організації спілкування, причому досить ефективною у розвитку професійних мотивів студентів. Такі ігри сприяли зростанню професійного інтересу, давали студентам можливість спробувати і оцінити себе у ролі професіонала, отримати задоволення від виконання цієї ролі.

При проведенні експериментального навчання, крім власне комунікативних умінь та навичок у системі професійного володіння іноземною мовою значна увага приділялась формуванню у студентів умінь вилучати професійно значущу інформацію з іншомовного тексту, аналізувати та узагальнювати її, вести ділову переписку тощо. Тому створення ситуацій професійного характеру в процесі експериментального навчання іноземної мови здійснювалось з урахуванням цих професійно значущих сфер іншомовної діяльності. Оволодіння названими вище вміннями відбувалось поступово і передбачало декілька етапів.

На першому етапі основним завданням було навчити студентів розуміти прості тексти, пов'язані з професійною діяльністю, знаходити необхідний матеріал у коротких газетних та журнальних статтях, меню, буклетах, брошурах тощо; розуміти листи особистого характеру, ділові листи, факсові та електронні повідомлення на знайомі теми; писати листи на задані професійні теми; вичленовувати основну інформацію, отриману з аудіозаписів; висловлювати власну думку стосовно певних подій. Кожна з тем, що пропонувались студентам, розглядалася в контексті їхньої майбутньої професії, засвоєння граматичних конструкцій та лексичних одиниць відбувалось паралельно з оволодінням професійно значущими вміннями, що викликало інтерес і дало можливість обговорювати актуальні для студентів проблеми.

Другий етап оволодіння професійно значущими вміннями передбачав формування та розвиток умінь і навичок, що формувались на першому етапі, але рівень складності матеріалу, що використовувався для цього, був дещо вищий. Додатково на цьому етапі студенти вчилися писати короткі доповіді з викладенням повсякденної фактичної та професійно значущої інформації, записувати чужі повідомлення (запит тощо), розуміти зміст фільмів та вилучати основну інформацію на знайому тему з телепередач.

На першому і другому етапах достатньо уваги приділялось також вивченню іншомовних граматичних структур та явищ, необхідних для забезпечення правильності мовлення.

На третьому етапі на вивчення граматичного матеріалу зверталось дещо менше уваги, а навчальний процес був максимально зорієнтований на оволодіння студентами іншомовними професійно значущими мовленнєвими вміннями і навичками та розширення їхнього професійного вокабуляру. Студенти навчалися вести ділову кореспонденцію (розуміти і перекладати основну ділову документацію); розуміти спеціалізовані статті досить високого рівня складності (допускалось використання словника з метою уточнення термінології); визначати зміст і значущість статей, доповідей, заміток на професійну тематику з метою визначення доцільності їх використання в професійній діяльності; писати розгорнуті доповіді з аргументацією особистого бачення проблеми; чітко і логічно висловлювати свої думки в усній і письмовій формі; вести телефонні розмови на задані професійні теми; складати бізнес-плани. На даному етапі оволодіння професійно значущими вміннями був максимально врахований принцип міждисциплінарних зв'язків у навчанні та принцип активності і самостійності студентів.

Експериментальне навчання іноземної мови за професійним спрямуванням здійснювалось на матеріалі профілюючих дисциплін предметного циклу, на заняттях з іноземної мови студенти вивчали практику організації майбутньої професійної діяльності засобами іноземної мови. З метою урізноманітнення навчальних матеріалів, крім навчальних посібників і підручників, рекомендованих програмою, використовувалася велика кількість додаткових матеріалів: автентичних текстів професійного спрямування та вузькоспеціалізованих статей із сучасних оригінальних газетних, журнальних та наукових джерел, оригінальних аудіо- та відеозаписів, зразків бізнес-планів, ділових листів, резюме, електронних та факсових повідомлень, ілюстративного матеріалу.

Дотримання принципу міждисциплінарних зв'язків у навчанні позитивно вплинуло не тільки на мотивацію до вивчення студентами іноземної мови, вплив дисциплін був взаємним, а й спонукало студентів уважно ставитися до інформації, одержаної з іншомовних професійно спрямованих джерел.

Метою навчання студентів іноземної мови було не тільки якісне оволодіння ними професійно значущими вміннями і навичками, а й розвиток у них творчого ставлення до роботи, самостійності та відповідальності.

В ході формувального експерименту використання в навчальному процесі студентів експериментальної групи ситуацій професійного характеру та ситуацій гарантованого успіху, забезпечення позитивного емоційного фону навчання позначилися значними позитивними зрушеннями у мотиваційній сфері студентів, що засвідчує аналіз результатів дослідження.

У таблиці 1 представлені зміни, що їх зазнали навчальні мотиви студентів.

Таблиця 1

Динаміка змін у мотивації навчальної діяльності студентів
(порівняння результатів на початок і кінець дослідно-експериментальної роботи)

Мотиви	Експериментальна група		Контрольна група
Вузькі соціальні мотиви	Початок	31,8%	32,0%
	Кінець	18,6%	29,8%
Мотив уникання невдач	Початок	27,8%	27,9%
	Кінець	4,3%	22%
Професійний мотив	Початок	24,8%	25,2%
	Кінець	40,2%	29,2%
Мотив досягнення	Початок	14,7%	14,1%
	Кінець	22,4%	16,4%
Пізнавальні мотиви	Початок	0,9%	0,8%
	Кінець	14,5%	2,6%

Наведені дані демонструють, що в ієрархії навчальних мотивів студентів експериментальної групи відбулися такі зміни: найважливішим визнаний професійний мотив, другу позицію зайняв мотив досягнення, третю – вузькі соціальні мотиви, на четвертому місці – пізнавальні мотиви, найменш значущим (п'яте місце) виявився мотив уникання невдач. Одержані результати свідчать про позитивні зміни у ставленні студентів до навчання, яке більше не сприймається ними як щось неминуче та тимчасове, а є, на їхню думку,

необхідною передумовою успішної майбутньої професійної діяльності та приносить інтелектуальне задоволення.

Домінуючі навчальні мотиви студентів контрольної групи зайняли на момент завершення експерименту такі позиції: 1) вузькі соціальні мотиви; 2) професійний мотив; 3) мотив уникання невдач; 4) мотив досягнення; 5) пізнавальні мотиви. Таким чином, вузькі соціальні мотиви залишились найбільш значущими, професійна мотивація дещо зросла (на 4%), мотивація уникання невдач хоча й знизилась на 5,9%, проте все ще залишається досить дієвою. Позитивні зміни стосовно мотиву досягнення і пізнавальних мотивів також виявились незначними – зростання відповідно на 2,3% і 1,8%.

Діагностування мотивів до вивчення іноземної мови, проведене на завершальному етапі експерименту, засвідчило певні зміни і серед домінуючих мотивів до вивчення цієї дисципліни. Отже, в експериментальній групі за ступенем значущості мотиви зайняли такі позиції: 1) мотив досягнення; 2) мотив прагнення до успіху; 3) мотив престижу; 4) мотив благополуччя; 5) мотив уникання невдач. В контрольній групі ієрархія даних мотивів значно відрізняється: 1) мотив уникання невдач; 2) мотив благополуччя; 3) мотив престижу; 4) мотив досягнення; 5) мотив прагнення до успіху.

Прослідкувати динаміку змін, що відбулися у мотивації до вивчення іноземної мови студентів обох груп, можна, розглянувши зведену таблицю 2, що пропонує порівняння результатів експерименту на початок і кінець його проведення.

Таблиця 2

Динаміка змін у мотивації до вивчення іноземної мови студентів освітніх закладів культури
(порівняння результатів на початок і кінець дослідно-експериментальної роботи)

Рівні мотивів	Експериментальна група (%)					Контрольна група (%)					
	Мотив досягнення	Прагнення до успіху	Мотив уникання невдач	Мотив престижу	Мотив благополуччя	Мотив досягнення	Прагнення до успіху	Мотив уникання невдач	Мотив престижу	Мотив благополуччя	
Високий	Початок	28,2%	27,2%	32%	31,5%	29,8%	27,8%	26,7%	33,1%	31%	30%
	Кінець	33,4%	32,9%	19,5%	29,6%	27,6%	28,4%	27,2%	30,8%	29%	29,6%

Середній	Початок	44%	43%	47,4%	46,4%	44,3%	44%	43,4%	49%	47,2%	44,5%
	Кінець	54,1%	51%	26,8%	50%	49,7%	46,2%	45,4%	47,8%	46,9%	47,4%
Низький	Початок	27,8%	29,8%	20,6%	22,1%	25,9%	28,2%	29,9%	17,9%	21,8%	25,5%
	Кінець	12,5%	16,1%	53,7%	21,4%	22,7%	25,4%	27,4%	21,4%	24,1%	23%

Аналіз даних, представлених у таблиці, свідчить, що в експериментальній групі помітно зросла кількість студентів з високим і середнім рівнем розвитку мотивів досягнення і прагнення до успіху, а також зросла кількість студентів з низьким рівнем мотивації уникання невдач. Зміни, що відбулися в контрольній групі не є настільки суттєвими. Кількість студентів з високим і середнім рівнем розвитку мотивації уникання невдач зменшилась, але цей мотив все ще перебуває на першому місці серед домінуючих мотивів. Позитивні зрушення стосовно мотивів досягнення і прагнення до успіху відбулися, але ці мотиви продовжують займати кінцеві позиції в ієрархії провідних мотивів до вивчення іноземних мов.

Серед професійних мотивів домінуючими залишилися мотиви «цікава робота» (84,1% в експериментальній і 82% в контрольній групах) та «хороший заробіток» (відповідно 82,5% і 80,8%). Мотив «можливість реалізації професійних задумів» помітно змінився тільки у студентів експериментальної групи (17,9% на відміну від 8,2% в контрольній групі). Значне зрушення стосовно мотивів «можливість творчості в процесі роботи» та «можливість підвищення кваліфікації» теж відбулося лише в експериментальній групі (відповідно перший з зазначених мотивів зріс на 16,2%, а другий на 23,6% порівняно з 8,4% та 11,6% в контрольній групі). Це відбулося завдяки створенню умов для прояву ініціативи студентів та їхньої творчості. Мотив «престиж» був визнаний значущим 64% студентів експериментальної групи (78,6% на констатувальному етапі) та 69,7% студентів контрольної групи (77% на початок проведення експерименту).

Хоча в процесі здійснення дослідно-експериментальної роботи докладалися зусилля до розвитку таких широких соціальних мотивів, як «користь суспільству» і «схвалення оточуючих», не вдалося досягти помітних якісних змін стосовно цих мотивів. Значущість першого з названих мотивів зросла для студентів експериментальної групи на 1,7% (з 13,5% до 15,2%), а другого – на 1,2% (з 13% до 14,2%). Це, очевидно, викликано загальним зниженням соціальної відповідальності в державі.

Нами було визначено тип професійної мотивації, що домінував на завершальному етапі експерименту. Аналіз результатів дослідження засвідчив, що у студентів експериментальної групи зовнішня позитивна мотивація майже тотожна внутрішній і вони обидві є домінуючими, на відміну від студентів контрольної групи, в яких зовнішня позитивна мотивація перевищує внутрішню. А це свідчить про те, що в своїй діяльності студенти стали орієнтуватися не тільки на спонукання зі сторони, а й на свої внутрішні потреби.

Рівень розвитку внутрішньої мотивації, що позитивно впливає на розвиток професійної мотивації студентів, рівень їхнього внутрішнього прийняття професійної діяльності в експериментальній групі виявився досить пристойним, а отже вплив на їхню професійну мотивацію зовнішніх негативних чинників став значно менш помітним.

Аналіз результатів, одержаних у процесі визначення ступеня адекватності вибору професії та задоволення нею, засвідчив, що на момент завершення експерименту студенти експериментальної групи мали переважно реально діючі мотиви навчання та професійної діяльності, а рівень задоволення професією у них був цілком достатній.

Проаналізовані дані свідчать про помітну перевагу експериментальної педагогічної технології щодо оптимізації навчального процесу, дають підстави визнати дослідження успішним та підтверджують доцільність і ефективність упровадження даної технології розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у навчальний процес сучасного освітнього закладу культури.

Результати теоретичного та експериментального дослідження підтвердили висунуту гіпотезу і дали підстави зробити певні висновки.

ВИСНОВКИ

1. У дослідженні знайшла теоретичне обґрунтування і нове розв'язання проблема розвитку мотивації студентів, зокрема, мотивації до вивчення іноземних мов. Було запропоновано, обґрунтовано і впроваджено в навчальний процес такі педагогічні умови, реалізація яких сприяє розвитку даного виду мотивації, а саме: створення ситуацій гарантованого успіху в навчанні, забезпечення позитивного емоційного фону навчального процесу, організація вивчення іноземних мов як процесу, зорієнтованого на майбутню професію. Розглянуті умови мають бути взаємопов'язаними і взаємообумовленими та реалізовуватися в навчальному процесі не поступово, а одночасно і системно, інакше навчальний процес буде малоефективним.

2. У ході дослідно-експериментальної роботи обґрунтовано та експериментально перевірено критерії визначення рівнів навчальної мотивації студентів освітніх закладів культури, зокрема, їхньої мотивації до вивчення іноземних мов, та професійної мотивації, а також встановлено рівні розвитку даних видів мотивації.

3. Відповідно до запропонованих педагогічних умов було адаптовано технологію розвитку мотивації до вивчення іноземних мов, за якої розвиток даного виду мотивації був би максимально ефективним. Ефективність технології була експериментально перевірена на заняттях з іноземної мови і забезпечувалась урахуванням низки загально-психологічних (наявність позитивних стосунків у навчальних групах та стосунків між викладачами і студентами, активність групи), психолого-особистісних (спрямованість особистості, готовність до участі в навчальному процесі) та методичних (майстерність викладача, доцільне структурування навчального матеріалу) факторів, оскільки саме вони є найбільш значущими для процесу навчання та здатні впливати на його результативність.

4. Результати формульованого експерименту не лише показали значно вищу ефективність занять, на яких реалізовувались педагогічні умови, а й засвідчили їхній позитивний вплив на розвиток пізнавальної активності студентів, характер взаємодії викладача і студентів, розвиток емоційно-вольової сфери особистості (професійна спрямованість, самостійність, творчість, ініціативність, активність, емоційність), на механізм розвитку їхньої мотиваційної сфери. Забезпечення позитивного емоційного фону навчального процесу в цілому та використання емоціогенних ситуацій на кожному конкретному занятті сприяло значному підвищенню активності студентів, їхній впевненості в собі, зростанню пізнавального інтересу, розвитку їхніх мотивів, прагнень, потреб у самовираженні, розвитку професійного інтересу, позитивного ставлення до майбутньої професійної діяльності, що, в свою чергу, позитивно вплинуло на розвиток навчальної та професійної мотивації студентів. Організація вивчення іноземних мов як процесу, зорієнтованого на майбутню професію, сприяла значному зростанню інтересу студентів як до вивчення іноземної мови, так і до обраної професії; прояву їхньої ініціативності; прагненню самостійного розв'язання поставлених завдань; становленню професійно значущих ціннісних орієнтацій. За такої організації студенти чіткіше усвідомлювали зв'язок необхідності володіння іноземною мовою з успішною майбутньою професійною діяльністю. Наявність педагогічної стратегії викладача, усвідомлення студентами власних сил і можливостей, надання їм можливості досягнення значних результатів у навчанні завдяки створенню ситуацій гарантованого успіху сприяло розвитку їхньої мотивації до вивчення іноземних мов.

5. На основі результатів педагогічного експерименту було розроблено методичні рекомендації щодо реалізації визначених педагогічних умов розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у процесі навчання студентів освітніх закладів культури.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у студентів освітніх закладів культури. Подальшого дослідження вимагають проблеми: розвитку мотивації студентів в процесі здійснення самостійної навчальної діяльності; структурування навчального матеріалу та виділення окремих дидактичних блоків з метою їх

вивчення, закріплення і апробації на основі реалізації розглянутих у дослідженні педагогічних умов; вивчення зарубіжного досвіду розвитку мотивації студентів та впровадження кращих його зразків в навчальний процес освітніх закладів України.

Основні результати дослідження відображено в таких публікаціях:

Статті в провідних наукових фахових виданнях

1. Малінка О.О. Сформованість мотиваційної сфери – необхідна передумова успішної навчальної діяльності / О.О. Малінка // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. – К.: НПУ, 2007. – Вип. 6(16). – С.134-136.
2. Малінка О.О. Мотив як дійова детермінанта учіння / О.О. Малінка // Наукові записки Вінницького держ. пед. у-ту імені М.Коцюбинського. Сер.: Педагогіка і психологія. – Вінниця, 2008. – Вип. 25. – С.360-364.
3. Малінка О.О. Особливості формування мотивації до вивчення іноземних мов студентами нелінгвістичних освітніх закладів / О.О. Малінка // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського. Сер.: Педагогіка і психологія. – Вінниця, 2009. – Вип. 26. – С.115-119.
4. Малінка О.О. Створення ситуацій гарантованого успіху в процесі навчання студентів іноземній мові / О.О. Малінка // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського. Сер.: Педагогіка і психологія. – Вінниця, 2009. – Вип. 29. – С.153-157.

Матеріали науково-практичних конференцій

5. Малінка О.О. Педагогічні умови формування мотивації до вивчення іноземних мов студентами освітніх закладів культури / О.О. Малінка // Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: матеріали Всеукраїнського науково-методичного семінару, 26 листопада 2008 року. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. – Вип. 1. – С. 69-70.
6. Малінка О.О. Концептуальні положення технології експериментального навчання студентів нелінгвістичних навчальних закладів іноземній мові / О.О. Малінка // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету: матеріали звітної-наукової конференції викладачів університету за 2008 рік, 5-6 лютого 2009 року. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. – С.135-137.
7. Малінка О.О. Формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції майбутніх фахівців / О.О. Малінка // Підготовка фахівців у

системі професійної освіти: проблеми, технології, перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції, 9-10 квітня 2009 р. – Кривий Ріг, 2009. – С. 178-180.

АНОТАЦІЇ

Малінка О.О. Педагогічні умови розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у студентів освітніх закладів культури. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2009.

Дисертація містить результати теоретико-експериментального дослідження проблеми розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у студентів освітніх закладів культури. Визначено педагогічні умови розвитку мотивації до вивчення іноземних мов у студентів: створення ситуацій гарантованого успіху в навчанні, забезпечення позитивного емоційного фону навчального процесу, організація вивчення іноземних мов як процесу, зорієнтованого на майбутню професію. Обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність технології реалізації даних педагогічних умов в процесі навчання студентів іноземної мови.

Ключові слова: мотив, навчальна мотивація, професійна мотивація, педагогічні умови, ситуація гарантованого успіху, позитивний емоційний фон, ситуація професійного характеру.

Малинка Е.А. Педагогические условия развития мотивации к изучению иностранных языков у студентов образовательных учреждений культуры. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова. – Киев 2009.

Диссертация содержит результаты теоретико-экспериментального исследования проблемы развития мотивации к изучению иностранных языков у студентов образовательных учреждений культуры. Определены педагогические условия развития мотивации к изучению иностранных языков у студентов: создание ситуаций гарантированного успеха в обучении, обеспечение позитивного эмоционального фона учебного процесса, организация изучения иностранных языков как процесса, ориентированного на будущую профессию. Обоснована и экспериментально проверена эффективность технологии реализации данных педагогических условий в процессе обучения студентов иностранному языку.

Ключевые слова: мотив, мотивация, учебная мотивация, профессиональная мотивация, педагогические условия, ситуация

гарантированного успеха, позитивный эмоциональный фон, ситуация профессионального характера.

Malinka O.O. Pedagogical Conditions of Developing Foreign Languages Learning Motivation of Students of Educational Institutions of the Sphere of Culture.

The thesis for the scientific degree of Candidate of Pedagogical Sciences, speciality 13.00.04. – Theory and Methods of Professional Education. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2010.

The thesis contains the results of theoretical and experimental study of the problem of developing foreign languages learning motivation of students of educational institutions of the sphere of culture. In the research there are defined the pedagogical conditions of developing students' motivation towards foreign languages learning.

The introduction proves the actuality and expediency of the investigation, defines its aim, tasks, object and subject, formulates the methodical and theoretical bases, discloses the scientific novelty, theoretical and practical significance of the obtained results, provides the ways of approbation.

The first chapter reflects the theoretical analysis of main approaches to the definition of the “motive”, “motivation”, “learning motivation” and “professional motivation”. Dynamic and conceptual characteristics of motives, functions of motivation are disclosed. Specific features of students' motivation sphere are defined and the classification of learning motives is suggested. Among the characterized groups of learning motives much attention is paid to professional motives since they can not be considered completely intrinsic or extrinsic. According to their nature they are extrinsic and according to the intended purpose – intrinsic.

It is also proven that motives are closely connected with emotional phenomena. Particularities of foreign languages learning motivation are investigated in the context of foreign languages' being a specific discipline which is simultaneously both the aim and means of learning and is characterized by such peculiarities as subjectlessness, inhomogeneity and infinity. One more peculiarity is the negative attitude of people towards foreign languages as to a very difficult discipline which is impossible to master. So, one of the main tasks which must be solved by teachers is to direct their efforts to neutralisation of students' negative attitude towards foreign languages learning and to forming their positive learning motivation.

In the first chapter there are also formulated conceptual statements of the technology of the foreign languages experimental teaching. Among them there are the following: the experimental foreign languages teaching must be carried out within the principles of the communicative, personal-assignment and contextual approaches; it is necessary to consider students' “zone of the nearest development”.

In the second chapter the conditions of developing foreign languages learning motivation are defined and substantiated. They are: creation of situations of guaranteed success in the process of foreign languages learning, providing of the positive emotional background of the studying process, and organization of foreign

languages learning as the process oriented towards their future profession. The main indices and criteria of defining students' motivation levels, stages of the experiment are disclosed.

To the main criteria belong: students' satisfaction with the studying process and future profession; their attitude towards studying; activity and creativity in the process of studying, in particular such their forms as independence and self-regulation; prevailing motivation type (intrinsic, extrinsic positive or extrinsic negative) and domination of certain motives.

By means of the mentioned criteria there were defined three levels of development of students' learning and professional motivation: high, medium and low. According to the results of the diagnostic stage of the investigation most of the students had a medium level of these types of motivation. During the forming stage there was taken into consideration the fact that the abovementioned pedagogical conditions must be interrelated and realized simultaneously and systematically in order to make the studying process the most effective.

Much attention was paid to creating the communicative-reflexive environment in which all students despite their level of foreign languages knowledge could participate in problems' discussion. The forming investigation involved approbation of the experimental technology at foreign languages lessons at educational institutions of the sphere of culture.

Qualitative and quantitative analysis of the received data proves that the suggested technology provides the increase of students' motivation towards foreign languages learning.

The thesis proves the effectiveness of the pedagogical technology based on the abovementioned conditions and reveals the positive quality changes in the students' foreign languages learning motivation.

The investigation doesn't pretend to be exclusive decision of all aspects of the problem of developing students' foreign languages learning motivation.

Basic results are inculcated in the educational process of a few higher schools. Efficiency of the offered conditions is experimentally tested. Recommendations for the teachers are formulated.

Key words: motive, motivation, learning motivation, professional motivation, pedagogical conditions, situation of guaranteed success, positive emotional background, vocational situation.

